

Vargha Márk

Pillanatkép a finnországi migrációs helyzetről

1. Történeti kitekintés

A bolsevik forradalom után Finnország az Északkelet-Oroszországban élők célországa lett, 1922-ben nagyjából 20 ezer orosz menekült élt a területén. A II. világháborúban a Szovjetunióhoz csatolt területekről drámai számú, 430 ezer menekült érkezett, akiket az ország ritkábban lakott területeire telepítettek le. Érkezett továbbá 63 ezer inkeri finn is, akiket azonban visszaküldtek a Szovjetunióba a háború után. Az 1990-es évek elejéig szigorú bevándorláspolitikát folytatott az ország: csupán néhány száz chilei és vietnami menekültet fogadott be az 1970-es években.¹

1990 és 1994 között 5 ezer ember kapott menekültstátuszt, ezek túlnyomó része a délszláv és a somáliai háború elől távozott Finnországba, a családegyesítések nyomán számuk az évtized végére 18 ezerre nőtt, valamint az inkeri finnek is letelepedési engedélyt kaptak, s két évtized alatt 30 ezren éltek is ezzel közülük.²

Összességében 1990 és 2014 között a bevándorlók száma 37 ezerről 320 ezerre, azaz az össznépeség 0,8%-áról 5,9%-ára emelkedett.³ Ez jóval alacsonyabb, mint a szomszédos Svédországban (16,5%) és Norvégiában (15,2%).⁴ A menedékkérelmek 30%-át iraki, somáli és afgán állampolgárok adták be, 60%-ban sikeresen.⁵

2. Foglalkoztatás, keresetek és juttatások számokban a migrációs válság előtt

A foglalkoztatottság mérése kétféleképpen történhet. Szűkebb értelemben az minősül foglalkoztatottnak, akinek az év végén állása volt, tágabb értelemben pedig az, aki bármilyen munkajövedelemmel rendelkezett. A bevándorlók vonatkozásában mindkét módszertannal hasonló mintázat rajzolódik ki:

(1) Az 1990 és 2013 közötti időszakban a bevándorlók és az őshonos finnek közötti foglalkoztatási rés lényeges szűkülést mutat.

(2) Az 1990-es években az OECD-országokból, a szovjet utódállamokból,⁶ a jugoszláv utódállamokból, Törökországból és más országokból származók és a finnek foglalkoztatási rátája között nagy különbség volt, mely fokozatosan mérséklődött, és 2013-ra a előbbiek foglalkoztatási rátája 52–58%-on stabilizálódott.

(3) Lényegesen alacsonyabb az Irakból, Afganisztánból és Szomáliából érkezettek foglalkoztatási rátája (átlagosan mindössze 20–26%, a nők foglalkoztatása kiemelkedően alacsony).

(4) Mindegyik csoportra jellemző, hogy a korábban érkezettek nagyobb valószínűséggel foglalkoztatottak, mint a későbbiekben érkezettek.⁷

Bár az egyes bevándorlói csoportok foglalkoztatottsága az évek múlásával javul, a különbségek még évtizedes távlatban is fennmaradnak. Például az iraki férfiak foglalkoztatása az érkezés évében 70 százalékponttal marad el az azonos korú finn férfiakétól, 10 évvel később a különbség még mindig 48 százalékpont. A somáliai férfiaknál ugyanekkora különbséget

¹ Sarvimäki 2017:3.

² Uo.

³ Sarvimäki 2017:4.

⁴ OECD 2017:4.

⁵ Sarvimäki 2017:4.

⁶ Főleg észtek és oroszok. Előbbiek körében 17%, utóbbiak körében 41%-os volt a munkanélküliség. Lásd Heikkilä 2016:8.

⁷ Sarvimäki 2017:10-11.

tapasztalunk, az afgánoknál némileg kedvezőbben alakul a foglalkoztatási különbség (a 10. év végén 37%).⁸

A szektorok tekintetében a kereskedelem kiemelten fontos mind a férfiak, mind a nők körében. A törökök vállalkozó kedve a legmagasabb, 37%-uk folytat ilyen tevékenységet, ami több mint háromszorosa a finn többségi társadalomhoz tartozókéknak (11%).⁹

Ha a kereseteket vizsgáljuk, akkor az OECD-tagországozból származók fölényét tapasztaljuk a többi bevándorló-csoporttal szemben: ők több órában vannak foglalkoztatva és/vagy magasabb bérért. Akárcsak a foglalkoztatás esetében, az iraki, a szomáliai és az afgán csoport nagyon le van maradva a keresetek tekintetében is. Az iraki férfiak az első teljes naptári év végén az azonos korú finnek fizetésének csupán 4%-át keresték, s egy évtized múltán a 25%-ot sem érte el ez az arány. A szomáliaiak esetében 28%, az afgánoknál pedig 38%-on alakult a vonatkozó arány a 10. év végén.¹⁰

A szociális juttatásokat illetően elmondható, hogy összességében az iraki, afgán és szomáliai csoport vezet (1 főre vetítve körülbelül kétszer annyit kapnak, mint a finnek) és az OECD-csoport a sereghajtó (a finnek által kapott juttatások 75%-ának megfelelő összeget kapnak). A posztsovjet és posztjugoszláv állampolgárok keresetének növekedésével párhuzamosan ezen csoportok esetében az 1 főre vetített juttatások csökkentek, ugyanakkor minden más csoport esetében ez nem következett be: ha növekedtek is a keresetek, a juttatások stagnáltak vagy éppen nőttek.¹¹

3. Bevándorlás a migrációs válságtól napjainkig – válságkezelés

1990 és 2014 között átlagosan évi 2 700 menedékkérelmet nyújtottak be Finnországban, a legtöbbet 2009-ben (5 988). A 2015-ös évet messze kiugrónak nevezhetjük, akkor ez a szám 32 477 volt, az előző évinek közel kilencszerese. Ilyen beáramlás a II. világháború óta nem volt tapasztalható az országban. A Finn Migrációs Szolgálat ennek következtében 2016-ban rekordszámú (28 208) menedékkérelmet bírált el, melyek közül minden negyediket (27,5%) talált megalapozottnak és hozott pozitív döntést.¹² 2018-ra a kérelemszám jelentősen visszaesett (4 548), a pozitív döntések aránya viszont jelentősen (43%-ra) nőtt. Fontos megjegyezni, hogy az eljárásrend jelenleg megengedi a jogerős elutasítás utáni ismételt kérelmezést is. Így az a helyzet állt elő, hogy a kérelmek közel felét (2018-ban 2 139-et) olyanok – többségükben irakiak – adják be, akik nem új kérelmezők. A jelenség hátterében a rendszer kiskapuinak kijátszása sejlik fel, ugyanis a legtöbben két „új körülményre” hivatkozva kérelmeznek újra: keresztény hit felvétele és homoszexualitás – előbbire az alatt tértek át, amíg az első kérelem elbírálása folyamatban volt, míg utóbbi irányultságukat nem merték megvallani az első eljárásban.¹³

Az egyes kiindulási országokból érkezők számát tekintve 2015 óta folyamatosan az iraki állampolgárok állnak az első helyen, abban az évben 20 484-en kértek menedékjogot. Minden évben megtaláljuk – más-más helyezéssel – az afgánokat és a szíreket is az élbolyban, ám számuk jócskán elmarad az irakiakétól. Az elismerés sikerességét tekintve a sorrend épphogy fordított volt 2017-ben, és messze a szírek vezettek: 95%-uk esetében született pozitív döntés, míg az afgánoknál 41% az irakiaknál pedig 33% kapott valamilyen státuszt. Ez utóbbi szám annak tükrében különösen érdekes, hogy kezdetben az Irak bizonyos részeiről érkezett menedékkérőknek automatikusan menekültstátuszt adott a finn hatóság, mely gyakorlatot a későbbiekben felülvizsgálta.¹⁴ Az iraki kérelmezők hetede egyébként – miután szembesült az

⁸ Sarvimäki 2017:13-14.

⁹ Heikkilä 2016:8.

¹⁰ Sarvimäki 2017:15.

¹¹ Sarvimäki 2017:18.

¹² Pozitív döntésnek tekintendő: menekültstátusz, oltalmazotti státusz, humanitárius védelem.

¹³ https://migri.fi/en/article/-/asset_publisher/maahanmuuton-vuoden-2018-tilastot-yha-useampi-haki-viime-vuonna-oleskelulupaa-tyon-perusteella, utolsó letöltés: 2019.06.17.

¹⁴ <https://www.csmonitor.com/World/Global-News/2015/0930/Why-is-Finland-a-top-destination-for-Iraqi-asylum-seekers>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

ország zord időjárási körülményeivel, a nyelvi és munkakeresési nehézségekkel, illetve a menekültügyi szabályozással – visszavonta a kérelmét és a finn állam költségén kölöngéppel hazatért Bagdadba.¹⁵

Az elmúlt években menedékkérelmet benyújtók többsége a fiatal 18–34 éves korcsoportba tartozik (2018-ban 2 368 fő). Őket a 35–64 éves középkorúak követik (999 fő) a 13 éves vagy annál fiatalabb kiskorúak (949 fő) előtt, miközben a 14–17 évesek és a 65 év fölöttiek aránya elenyésző (182, illetve 41 fő). A pozitív döntések arányát tekintve viszont épp a fiatalok és középkorúak a sereghajtók 36–39%-kal, az idősek és a kiskorúak nagyobb valószínűséggel kapnak valamilyen státuszt (48 és 56%), a tinédzserek pedig náluk is jobban bízhatnak a kedvező elbírálásban (71%).

Az embertömeg nagy része 2015-ben Svédország felől érkezett Finnországba, ugyanakkor 2015-16 telén bejárta a világsajtót a hír, miszerint sokan rossz minőségű kerékpáron, esetleg rossz állapotú gépjárművekkel léptek be az országba Oroszország felől. Ennek oka az volt, hogy az orosz határvédelmi szabályok tiltják a finn határátkelőkön történő gyalogos átkelést, valamint az, hogy a hasonló jelenséggel szembesült szomszédos Norvégia szigorított az ellenőrzéseken.¹⁶ A hirtelen megnövekedett nyomás 2016 tavaszára megszűnt. A geopolitikai helyzet mélyreható ismerete nélkül is kizárható, hogy az orosz hatóságok tudomása nélkül történtek volna ezen illegális határátkelések. A feltételezések szerint kezdetben egyszerűen korrupció sejtethető a háttérben, később azonban az orosz vezetés a hibrid hadviselés lehetséges fegyvereként jelentkezett a migránsok átengedése.¹⁷ Finn miniszteri, miniszterelnöki, majd köztársasági elnöki intézkedések eredményeképp végül megállították a menedékkérelmek átengedését az orosz határon, de az akció elérte azt az eredményt, hogy a finnek tudják: adott esetben az orosz határőrök megint „félre nézhetnek”.

A kihívásra a kormányzat komoly anyagi, jogalkalmazói és infrastrukturális erőfeszítésekkel reagált. 2015 augusztusa és decembere között a fogadóközpontok számát 22-ről 144-re, míg a Bevándorlási Szolgálat létszámát 365-ről 508-ra emelték,¹⁸ 2018-ra pedig a 900-at is elérte a létszám.¹⁹ Ezenkívül megszüntették a tartózkodási engedély kibocsátását „humanitárius védelem” jogcímén, és a három fő kiindulási ország egyes területeit biztonságosnak nyilvánították, lehetővé téve ezzel a kérelmezők egy részének visszaküldését (arra hivatkozva, hogy módjuk van saját országukon belül biztonságos területen élni). Szigorították a családegyesítések szabályait és visszavágták a szociális juttatásokat is: az új szabályok szerint az újonnan érkezett menekültek és oltalmazottak csak akkor kérelmezhetnek családegyesítést, ha elegendő jövedelmük van. (Például aki egy házastársat és két gyermeket kíván „hozni”, legalább nettó 2600 eurót kell keressen havonta.²⁰)

2016. szeptember 8-án fogadta el a kormány a Kormányzati Integrációs Programot,²¹ amely 4 területre fókuszál és 70 indikátort tartalmaz. A négy fókuszterület a következő:²²

- (1) a migránsok kulturális erőforrásainak becsatornázása a finn innovációba,
- (2) az élet különböző területein (oktatás, munka, család, szabadidő) átívelő integráció,
- (3) a letelepedési engedélyt kapott és kvóta alapján befogadott migránsok zökkenőmentes elhelyezése az önkormányzatokkal együttműködésben,
- (4) a rasszizmust elutasító országos szintű párbeszéd folytatása a migráció kérdéséről.

¹⁵ <https://foreignpolicy.com/2016/02/18/if-youre-an-unhappy-iraqi-asylum-seeker-finland-will-fly-you-home/>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

¹⁶ https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/12/28/finland-blocks-refugees-from-cycling-across-russian-border-into-lapland/?noredirect=on&utm_term=.f2c25c0638d4, utolsó letöltés: 2019.03.25.

¹⁷ <https://gmdac.iom.int/research-database/sites/default/files/documents/asylum-seekers-and-security-at-the-northern-finnish-russian-border-analysing-arctic-route-episode-of-2015-2016.pdf>, utolsó letöltés: 2019.08.12.

¹⁸ Sarvimäki 2017:7.

¹⁹ Report on Finland 2018:18.

²⁰ Sarvimäki 2017:7.

²¹ Report on Finland 2018:30.

²² Report on Finland 2018:30-31.

2016-ban a munkaügyi hivatalokon keresztül az állam elindította az úgynevezett SIB modellprogramot.²³ Ennek célcsoportja először a hivataloknál regisztrált, letelepedési engedélyt kapott munkakereső menekültek, illetve oltalmazottak voltak. 2017-ben a jelentkezők csekély száma miatt a programot valamennyi bevándorlóra kiterjesztették. A 2019-ben véget érő program célja, hogy 4–6 hónapos nyelvi és integrációs tanulmányokat követően 2 500 bevándorló tudjon elhelyezkedni piaci vállalatoknál. A 3 éves program utáni időszakban (2020-tól) az állam kompenzációt nyújt a cégeknek: az elképzelés szerint ennek összege kevesebb lesz, mint a foglalkoztatásból származó adóbevételek és a megtakarított munkanélküli segélyek összesen. 2018. június végéig 826-an kerültek be a programba és 257-en találtak munkát, főként a fővárosi és a nyugati parti régiókban. A sikeresen végzetek jellemzően fizikai munkát találtak a turizmus és vendéglátás, a közlekedés, a logisztika és raktározás, a takarítás és az építőipar területén.²⁴

Egy másik integrációs program a *Kotona Suomessa* („Otthon Finnországban”)²⁵ elnevezést viseli és két alprojektje van. A „Jó Út” alprojekt a regionális és helyi integrációs szolgálatok hatékonyságának növelését célozza (a bevont alkalmazottak például integrációval kapcsolatos információkat terjesztenek vagy jó gyakorlatokat térképeznek fel). A „Jó Kezdet” alprojektben dolgozók egy része a frissen érkezett migránsoknak nyújtott tanácsadással, szakképzéssel és társadalomismereti képzéssel foglalkozik, s a szerzett tapasztalatok alapján országos szintű modell kidolgozásán dolgozik. Másik részük az integrációs tréninget sikeresen teljesített, de munkanélküli migránsokat segíti, harmadik részük pedig a munkanélküli és integrációs tréningből kimaradó személyeket.²⁶

A *Sylvia* nevű projekt a menekülteket és oltalmazottakat befogadó önkormányzatok pénzügyi, információs és képzési támogatásáról szól.²⁷

Két program indult a menedékkérők mentális állapotának javítására: a *PALOMA* és a *TERTTU*. Előbbi keretében egy részletes kézikönyv készült a menedékkérőkkel kapcsolatba kerülő különféle szereplők számára a mentális egészséggel kapcsolatos erőforrásokról és rizikófaktorokról, utóbbi pedig a traumatikus élmények feltárásának javítását és gyorsabb kezelését célozza.²⁸

A bevándorlókkal szembeni társadalmi ellenérzések csökkentését célozza a 2017–2019-es átfogó „Alap- és Humanitárius Jogok Nemzeti Akcióterv” (olyan területeken, mint az emberi jogok, az egyenlőség, az önrendelkezés, és a diszkrimináció-ellenesség). Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2016-ban indult akcióterve a gyűlöletbeszéd megelőzésére hivatott, míg a Belügyminisztérium koordinálja a szintén 2016-ban indult „Erőszakos Radikalizáció és Szélsőséges Megelőzésének Akciótervét”. Ugyanebben az évben indította el az Igazságügyi Minisztérium és a Foglalkoztatási és Gazdasági Minisztérium a *TRUST* elnevezésű kezdeményezést az önkormányzatokban és régiókban tapasztalható diszkrimináció felszámolása érdekében.²⁹

Végül kiemelendő a kormány által készített *Welcome to Finland* című kézikönyv, mely 13 nyelven tartalmaz beilleszkedéshez szükséges alapismereteket az országba érkező bevándorlók számára.³⁰

²³ A programról részletesen: <https://kotosib.fi/en>, utolsó letöltés: 2019.06.17.

²⁴ Report on Finland 2018:32-33.

²⁵ A program finn és svéd nyelvű leírása: http://www.ely-keskus.fi/web/ely/kotona-suomessa?p_p_id=122_INSTANCE_aluevalinta&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_r_p_564233524_resetCur=true&p_r_p_564233524_categoryId=14405, utolsó letöltés: 2019.06.17.

²⁶ Report on Finland 2018:33-34.

²⁷ Report on Finland 2018:34.

²⁸ Report on Finland 2018:39.

²⁹ Report on Finland 2018:39-41.

³⁰ A kézikönyvet lásd: <https://tem.fi/tervetuloa-suomeen>, utolsó letöltés: 2019.06.17.

4. A bevándorlók munkaerőpiaci integrációjának kihívásai

A 2015-ös munkaerőpiaci helyzetet az alábbi tényekkel írhatjuk le:³¹

- (1) a munkanélküliség 9,4%-os volt,
- (2) a dolgozók 6%-a volt alacsony képzettségű munkás,
- (3) a megelőző 10 évben a bevándorlók csupán 13%-a volt vendégmunkás (ugyanaz az arány Nagy-Britanniában például 40%),
- (4) Finnországban a legmagasabb a nem dolgozó és oktatásban/képzésben nem részesülő 15–34 év közötti bevándorló háttérű személyek aránya az OECD-n belül,
- (5) tömegesen jöttek alacsony színvonalú oktatási rendszerű országokból, és az érkezők gyakran még alapvető képességekkel sem rendelkeznek, vagy olyan formális végzettségük van, amely nem hasznosítható a finn munkaerőpiacon.

A Munkaügyi és Gazdasági Minisztérium – az OECD-vel együttműködésben – átfogó workshopot tartott 2016 nyarán, amelyen 6 témakörben tekintették át a menedékkérők integrációjának problémakörét és a lehetséges megoldásokat. A workshop összegzésében az alábbi kihívásokat fogalmazták meg:

- (1) Az integráció szereplőinek koordinációja: hiányzik a szereplők és ügynökségek holisztikus tudása; szétzúrt a rendszerben való eligazodást segítő információk halma, s ebből következően sok hamis vagy félinformáció is elterjed a migránsok körében; az integrációs terv egyes szakaszai a tervezettnél később valósulnak meg.³²
- (2) Nyelvi és korai integrációs támogatás: a munkaügyi szolgálat túlterhelt (egy régióban 400 ügy jut 1 ügyintézőre); csecsemőket gondozó nők és inaktív személyek nem részesülnek integrációs tréningben; a nyelvi tréningek csúszása miatt csökken az integrációs folyamat hatékonysága (2014-ben a fővárosi régiókban előfordult 6–8 hónapos csúszás is).³³
- (3) A képesítések és külföldi végzettségek érvényessége és elismerése: több testület is foglalkozik elismeréssel, ami csökkenti az eljárás átláthatóságát; az áthidaló tanfolyamok nem megfelelően kidolgozottak és időigényesek; a kompetenciaalapú végzettségek csak a szakmai területekre alapozódnak.³⁴
- (4) Munkaerőigény és munkavállalókkal való kapcsolat: kevés információ áll a potenciális munkaadók rendelkezésére a bevándorlók képességeiről és végzettségéről; a jogszabályok erősen védik a munkavállalókat, kicsi a munkaadók kockázatvállalási hajlandósága; a közszférában a finn és svéd nyelv magas szintű ismeretének követelménye gyakorlatilag kizárja a bevándorlók alkalmazását; próbaidőre alkalmazni őket részben jogi, részben adminisztratív nehézségekbe ütközik; illetve alig vesznek részt támogatott bérezési programokban.³⁵
- (5) Diszkrimináció: sztereotípiák befolyásolják a munkaadókat;³⁶ nehéz az antidiszkriminációs jogszabályok alkalmazása, mert a megkülönböztetést nehéz bizonyítani; az implicit diszkriminációnak sok formája van (a szükségtelenül magas szintű nyelvtudás követelménye effektíve megkülönböztetéshez vezet); az esélyegyenlőségi terveket rendszeresen kell ugyan frissíteni, de sem a gyakoriság, sem a szankció nincs meghatározva.³⁷
- (6) Iskolai integráció: alapfokú oktatás nincs minden önkormányzatban; a kezdetben kialakult hátrányok rontják a továbbtanulás esélyét; a tanárok nem tudnak kellően gyakran kapcsolatba lépni a szülőkkel; sok érkező bevándorló gyermek életkora a tankötelezettségi korhatárhoz közeli; nincsenek bevándorló háttérű tanárok, így hiányoznak a példaképek.³⁸

³¹ OECD 2017:6-7.

³² OECD 2017:8-9.

³³ OECD 2017:10-11.

³⁴ OECD 2017:12-13.

³⁵ OECD 2017:14-15.

³⁶ Már korábban, az ezredforduló után végzett több kutatás szerint a bevándorlókon belüli polarizáció jelensége is megfigyelhető: akinek a kultúráját a finnhez közelebbinek ítélik a toborzók (elsősorban ingriai finnek és oroszok), előnyben részesülnek az Európán kívüliekhez képest. Ez a különbségtétel tehát inkább a nemzetiségen alapul, mintsem az edukáción vagy a kompetencián. Hivatkozva Koikkalainen et al., 2011:151.

³⁷ OECD 2017:16-17.

³⁸ OECD 2017:18-19.

Az idegenrendészeti törvény június 1-jével életbe lépett módosítása³⁹ könnyebbé teszi a külföldről érkezett munkavállalók munkahelyváltását. Az egy évnél hosszabb ideje Finnországban dolgozó személyekkel szemben a jövőben nem lesznek korlátozó intézkedések, nem kell majd vizsgálni, hogy a megpályázott pozícióra lenne-e alkalmas belföldi munkavállaló, vagy sem. Mindezzel egyidőben három további változtatás is életbe lépett:

- (1) menedékkérelem elutasítást követően új menekültkérelem benyújtásakor nyilatkozni kell arról, hogy az újbóli kérelemben megjelölt indokról a korábbi kérelemben miért nem tett a kérelmező említést;
- (2) menedékkérelemmel kapcsolatos elutasító döntés esetén megszűnik a bevándorolt személyek munkavállalási joga;
- (3) a finn hatóságoknak joguk van elvenni és maguknál tartani a menekültstátuszért folyamodott személy utazásra jogosító iratait a kérelem elbírálásának befejezéséig vagy a kérelmező országból való távozásáig.

5. Összegzés, kilátások

2015-ben nagy tömegű iraki bevándorló érkezett Finnországba, akiknek csupán körülbelül egyharmada kapott menekültstátuszt. Az elutasítottak sorsa meglehetősen rendezetlen. A repatriálásokról nincs pontos adat, de az európai tapasztalatok alapján a határozatok kis hányadát követi csak – a nagyon költséges és egyebekben az iraki kormány elzárkózó hozzáállása miatt is⁴⁰ nehezen megszervezhető – kitoloncolás vagy – a fejenként akár 5 000 euróval is támogatott⁴¹ – önkéntes hazatérés, esetleg más, nem uniós országba történő távozás. Az elutasított migránsok nagy többsége Finnországban vagy az EU területén marad, dokumentálatlanul és gyakran nyomonkövethetetlenül. Az előző, jobbközép kormány elismerte, hogy jelentős biztonsági kockázatot rejtenek ezek az emberek, illetve maguk is ki vannak téve a kizsákmányolás kockázatának.⁴² Tartózkodásra jogosító irattal nem akarták őket ellátni, mert úgy gondolták, az bátorítaná a migrációt. Papírok nélkül viszont nem tudnak legálisan létezni az országban, velük szemben megszűnik az állam ellátási kötelezettsége. Így végső soron arra számíthatott a nemrég leköszönt kormány, hogy a migránsok a schengeni térség más országába távoznak. Ez viszont ellentmond a Brüsszel és számos tagállam által hangoztatott „szolidaritás elvének”, melynek megsértése miatt Magyarország is az európai *mainstream* keresztműzébe került.

A Migrációs Szolgálat munkatársainak személyes közlése⁴³ is megerősítette azt, hogy a főként Irakból érkezett tömegek integrációja óriási erőfeszítésekkel jár és kevés eredményt hoz. Egy kis mintán elvégzett kutatás szerint a képzett, angolul jól beszélők 91%-a integrálódni, 9%-a asszimilálódni szeretne (elkülönülni és marginalizálódni egyikük sem), pozitívan áll a munkavállaláshoz és hálás a kapott segélyekért.⁴⁴ Ugyanakkor körükben is – a nyilvánvalóan nagyon nehezen áthidalható nyelvi különbségeken túl – kiütözik a saját és az északi országok polgáira jellemző attitűdök különbözősége. Így például elutasítóan viszonyulnak a női egyenjogúsághoz,⁴⁵ értetlenül állnak az alkoholfogyasztási szokások előtt,⁴⁶ képtelenek

³⁹

https://yle.fi/uutiset/osasto/news/new_rule_makes_switching_professions_easier_for_migrant_workers/1081176, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁴⁰ <http://www.migranttales.net/what-message-does-finland-want-to-send-to-iraqi-asylum-seekers-by-deporting-them-to-a-country-that-it-has-no-repatriation-agreement/>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁴¹ <https://www.foreigner.fi/articulo/moving-to-finland/finland-increases-to-5000-euros-the-aid-for-voluntary-return-of-iraqis-afghans-and-somalis/20181230181736001020.html>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁴²

https://yle.fi/uutiset/osasto/news/interior_minister_says_finland_should_consider_criminalisation_of_assistance_for_undocumented_migrants/9792963, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁴³ A szerző 2019 februárjában járt Helsinkiben, ahol a Szolgálat főigazgatójával és munkatársaival találkozott.

⁴⁴ Yijälä-Nyman 2017:83-84; 88.

⁴⁵ Yijälä-Nyman 2017:103.

⁴⁶ Yijälä-Nyman 2017:92.

középtávú, néhány évre előre szóló terveket szöni,⁴⁷ s a munkakultúrát illetően is tájékozatlanok.⁴⁸

Mint azt fentebb láthattuk, a finn kormányzat ugyanakkor számtalan programot indított el a migráció *menedzselésére*, elősegítendő mind az idegen kisebbség beilleszkedését, mind a többségi társadalom pozitív szemléletének erősítését. A finn politikai élet szereplői közül a migráció *megállításáról* egyedül a Finnek Pártja beszél. A párt képviselői korábban a multikulturalizmust és az iszlamizációt „rémálomnak” titulálták, s nekik köszönhetően tartózkodott Finnország a kötelező kvótákról szóló döntésnél⁴⁹ – bár annak végrehajtásában utóbb Máltával együtt éltanulónak bizonyult.⁵⁰ Mindeközben korábban az ellenzéki baloldali és a kormányzó jobbközép-centrista pártok elszigetelt esetekként és nem összefüggő jelenségekként kezelték azokat a bűncselekményeket, amelyek valósággal sokkolták a finn társadalmat: például az ország első terrorcselekményeként számon tartott, két halálos áldozatot követelő turkui késes merényletet, a helsinki nők – kölnihez hasonló – szilveszteri molesztálását⁵¹, vagy épp az oului kiskorú lányok sérelmére elkövetett, tucatnyi nemi erőszakot⁵². A bevándorlókhoz köthető bűncselekmények miatt szélsőjobboldali rendpárti csoportok is megjelentek a finn utcákon, ami szintén félelmet szült a társadalomban.⁵³

A közvélemény az előző kormány erőfeszítései ellenére még mindig meglehetősen megosztott a migráció kérdésében. Egy 2019 márciusában készült nagymintás kutatás szerint a válaszadók 47%-a migrációpárti (abban az értelemben, hogy nem tartja negatív jelenségnek azt),⁵⁴ 41%-a migrációellenes, 12%-a bizonytalan. A finnek különbséget tesznek az egyes migrációs formák között, hiszen 80% támogatja más EU-tagországok diákjainak érkezését, míg 75% örülne annak is, ha további munkavállalók érkeznének más uniós országokból. A válaszadók fele ugyanakkor csökkentené a menedékkérők és menekültek számát. A felmérés résztvevői leginkább az európai, legkevésbé pedig a közel-keleti és afrikai bevándorlókkal szimpatizálnak.⁵⁵

2019 áprilisában parlamenti választásokat tartottak az országban, amelyen a Finnek Pártja szorosán másodikként végzett a nyertes Szociáldemokrata Párt mögött.⁵⁶ Az államfő a szociáldemokraták jelöltjét, Antti Rinnét kérte fel kormányalakításra és hamar világossá vált, hogy olyan ötpárti kormány fog alakulni, melyben sem az Európai Néppárthoz tartozó, addig kormányzó Nemzeti Koalíció Pártjának, sem pedig a Matteo Salvini által létrehozott új európai parlamenti frakcióba, az Identitás és Demokráciába⁵⁷ ülő Finnek Pártjának nem lesz helye.

Az új miniszterelnök a kormányprogram parlamenti bemutatásakor mondott beszédében a „migráció”, „migráns”, „menekült” szavakat egyáltalán nem használta, a kérdésről tágabb összefüggésekben sem ejtett szót. Prioritásként a kompetenciafejlesztést, oktatást és kutatást jelölte meg. Kiemelt célként beszélt a költségvetés egyensúlyáról és a foglalkoztatási ráta 75%-ra emeléséről 2023-ra, a nyugdíjak emeléséről, a társadalombiztosítás reformjáról és a

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ Yijälä-Nyman 2017:112.

⁴⁹ <https://www.bbc.com/news/world-europe-34185297>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁵⁰ <https://euobserver.com/migration/137839>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁵¹ <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/finland/12088332/Unprecedented-sex-harassment-in-Helsinki-at-New-Year-Finnish-police-report.html>, utolsó letöltés: 2019.09.25.

⁵² 10 eset történt 2018 novemberében, lásd: <http://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/16008-police-10-people-suspected-of-sex-crimes-against-minors-in-oulu.html>, utolsó letöltés: 2019.03.25. További esetek is napvilágra kerültek nemrég, lásd: <http://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/16008-police-10-people-suspected-of-sex-crimes-against-minors-in-oulu.html>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁵³ <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-finland/anti-immigrant-soldiers-of-odin-raise-concern-in-finland-idUSKCN0UR20G20160113>, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁵⁴ A Zöld Párt szavazói között ez az arány 79%.

⁵⁵ https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finland_divided_on_immigration_issue_survey_shows/10681914, utolsó letöltés: 2019.03.25.

⁵⁶ Az eredményeket lásd a tanulmány végén található táblázatban.

⁵⁷ http://www.ansa.it/europa/notizie/qui_europa/2019/06/13/nasce-identita-e-democrazia-neo-gruppo-sovrani-sta-al-pe_d2eb1c48-781c-434a-92b9-c4d86d8de59a.html, utolsó letöltés: 2019.06.17.

karbonsemlegesség eléréséről 2035-re.⁵⁸ A 2019 második félévi soros EU-elnökséget betöltő finneket vezetésével alighanem 2050-re az egész Európai Unió számára is kitűzik majd ezt a célt,⁵⁹ ugyanakkor az ígéretek szerint a migrációs kihívásra adandó európai válasz megszületésén is dolgozni fognak.⁶⁰ Rinne miniszterelnök az Európai Parlament plenáris ülésén, az elnökség kezdete alkalmából elmondott beszédében konkrét megoldási javaslatokat nem tett, hanem általánosságban fogalmazott: „Európa gazdasági növekedése lelassult. Ez nemcsak növekvő munkanélküliséghez és egyenlőtlenséghez, de a populizmus és szélsőségeség erősödésének is kikövezte az utat. Erre tekintettel hosszú távú és megnyugtató választ kell találnunk a *migráció* kérdésére.” A beszédben a migráció kérdését később is csak egy kontextusban emlegette: „Hisszük, hogy ahhoz, hogy a klímaváltozás, a népességfogyás és a *migrációmenedzsment* kihívásait kezelni tudjuk, lényeges támogatnunk az afrikai stabilitást és fejlesztést.”⁶¹

Az új kormány 230 oldalas programjának menekültügyi fejezete mindössze 1 oldalt tesz ki.⁶² Hangsúlyozza a dublini rendszer reformjának és a kvótáknak, mint széles körben alkalmazandó jó megoldás fontosságát, az ENSZ-kvótamenekültek számának megemelését, a közös európai megoldás szükségességét, az idegenrendészeti szigorítások felülvizsgálatát, az önkéntes hazatérés elősegítését (ennek érdekében származási országokkal kötött megállapodások kötését), őrizet helyett nyomkövető eszközök alkalmazását, valamint azok helyzetének megkönnyítését, akiknek a menedékkérelmét elutasították, de munkát tudtak vállalni az országban.

A kormányprogram másutt szól⁶³ a menedékkérőknek a hivatalos eljárásokban nyújtandó jogi segítségnyújtásról,⁶⁴ a folyamatos magas szintű jogi tájékoztatásról, a fogadóközpontokban elindítandó integrációs folyamatról és a menedékkérő gyermekek óvodai oktatásáról.

Bár a különböző felmérések szerint a finn társadalom erősen megosztott a 2015-től kibontakozott migrációs folyamatok megítélésében, a mainstream politikai elit összességében egy liberális bevándorláspolitika mellett tett hitet, és a migrációt alapvetően egy menedzselendő folyamatnak, az érkezettek integrációját pedig csupán egy megoldandó feladatnak tartja. Miközben a tömeges beáramlást látva születtek szigorító intézkedések is, a liberális finn bevándorlási modell az összképet tekintve nem változott érdemben 2015 óta. A tömeges bevándorlást egyedülként ellenző Finnek Pártja – jó választási eredménye ellenére – nem jutott kormányzati pozícióhoz, azonban a migráció negatív következményei (nehézkés és elnyúló integráció, közbiztonsági helyzet romlása stb.) miatt rövid távon stabilizálhatja támogatottságát, és ezáltal megteremtheti az alapot annak jövőbeli növeléséhez – még akkor is, ha a bevándorlási számok viszonylag alacsonyak maradhatnak 2015-tel összevetve.

⁵⁸ A beszéd teljes terjedelemben angolul: https://valtioneuvosto.fi/en/article/-/asset_publisher/10616/paaministeri-antti-rinne-hallitusohjelman-tiedonantokeskustelussa-eduskunnassa, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁵⁹ Lásd. https://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/finland-pledges-carbon-neutrality-on-eve-of-eu-presidency/?fbclid=IwAR1L6xi0Qz7EiOWL5kA-OGwlWvCis3c9tq_BSnTbQa-6fRdOZ61emP51b70, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁶⁰ https://valtioneuvosto.fi/en/article/-/asset_publisher/1410869/maahanmuuton-tilannekatsaus-suomeen-muutetaan-entista-enemman-tyon-ja-opiskelun-perusteella, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁶¹ https://eu2019.fi/en/article/-/asset_publisher/paaministeri-antti-rinteen-puhe-euroopan-parlamentille, utolsó letöltés: 2019.07.17.

⁶²

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161664/Inclusive%20and%20competent%20Finland_2019.pdf?sequence=4&isAllowed=y, 86-87. oldal, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁶³ Uo. 91., 146., 180. oldal, utolsó letöltés: 2019.06.17.

⁶⁴ A várható költségigény a kormányprogramhoz mellékelt táblázat szerint 1,3 millió euró 2020 és 2023 között.

1. táblázat: A 2019-es parlamenti választások eredménye Finnországban
(forrás: Igazságügyi Minisztérium)

Párt neve	Százalékos eredmény	Változás 2015-höz képest	Szerep
Finn Szociáldemokrata Párt	17,7	+1,2	kormány
Finnek Pártja	17,5	-0,2	ellenzék
Nemzeti Koalíció Pártja	17,0	-1,2	ellenzék
Finnország Centrumpártja	13,8	-7,3	kormány
Zöld Liga	11,5	+3,0	kormány
Baloldali Szövetség	8,2	+1,0	kormány
Finnországi Svéd Néppárt	4,5	-0,3	kormány
Finnországi Kereszténydemokraták	3,9	+0,4	ellenzék

2. táblázat: Menedékkérelmek 2015. január 1-től 2019. április 30-ig Finnországban
(forrás: Finn Migrációs Szolgálat)

	2015	2016	2017	2018	2019. I-IV.
Összes menedékkérő	32 477	5 647	5 047	4 548	1 432
Iraki	20 484	1 247	1 453	1 556	465
Szíriai	877	602	744	111	0
Afgán	5 214	754	420	284	123
Szomáliai	1 981	432	130	371	131
Orosz	190	192	405	490	93
Egyéb	3 731	2 420	1 895	1 736	620

Irodalom

Matti Sarvimäki: *Labor Market Integration of Refugees in Finland*. VATT Institute for Economic Research, 2017. ---- <https://core.ac.uk/download/pdf/153492848.pdf>

Finding the Way. A Discussion of the Finnish Migrant Integration System. OECD, 2017. ---- <https://www.oecd.org/els/mig/Finding-the-Way-Finland.pdf>

Elli Heikkilä: *Immigrants contribute to the Finnish labour market*. In: Nordregio News, 2016. <https://www.nordregio.org/nordregio-magazine/issues/migration-and-integration/immigrants-contribute-to-the-finnish-labour-market/>

International Migration 2017-2018 – Report on Finland. Ministry of the Interior, 2018. ---- https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161174/25_2018_International_Migration_2017-2018.pdf?sequence=4

Anu Yijälä – Maria Nyman: *Living in limbo*. Qualitative case study of skilled Iraqi asylum seekers in Finland. City of Helsinki, 2017. ---- https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/17_01_27_Tutkimuksia_1_Yijala_Nyman.pdf